

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΣΕ Γ' ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ**

Συνεδρίασε δημόσια, στις 7 Δεκεμβρίου 2022, με την εξής σύνθεση: Βασιλική Ανδρεοπούλου, Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Σοφιανού, Ασημίνα Σακελλαρίου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Αικατερίνη Μπोकώρου, Αντιγόνη Στίνη, Βασιλική Πέππα, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου, Χριστίνα Κούνα, Ιωάννης Καλακίκος και Ελένη Σκορδά, Σύμβουλοι, εκτός από τις Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδρο και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Σύμβουλο, που είχαν κώλυμα. Από τους ανωτέρω, οι Σύμβουλοι Ιωάννης Καλακίκος και Ελένη Σκορδά μετείχαν ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένου του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Σταματίου Πουλή.

Για να δικάσει την από 18 Μαΐου 2022 (Α.Β.Δ. .../26.5.2022) αίτηση του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία ..., που εδρεύει ... (οδός ...), και επροσωπείται νόμιμα από ..., ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου δικηγόρου ... (Α.Μ./Δ.Σ.Α ...).

Για αναίρεση της .../2022 απόφασης του Δεύτερου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά του, κατοίκου ... (οδός ...), ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου δικηγόρου του ... (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ...). Και

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 της Νομικής Συμβούλου του Κράτους Ασημίνας Ροδοκάλη.

Με την ένδικη αίτηση ζητείται η αναίρεση της .../2022 απόφασης του Δεύτερου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή έφεση του πρώτου ανααιρεσίβλητου ... κατά της .../19.2.2019 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε

την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη στις 8 Νοεμβρίου 2023, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιγόνη Στίνη, Σύμβουλο, που απουσίασε λόγω κωλύματος (άρθρο 293 παρ. 3 εδ. α' του ν. 4700/2020 και την Ελένη Σκορδά, Σύμβουλο, που συμμετείχε ως αναπληρωματικό μέλος (άρθρο 18 παρ. 4 του ν. 4820/2021).

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ασημίνας Σακελλαρίου και
Αφού σκέφθηκε κατά τον νόμο**

Αποφάσισε τα εξής:

1. Η συζήτηση της ένδικης αίτησης εχώρησε παραδεκτώς. Η κρινόμενη αίτηση, για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρο 308 παράγραφος 3 του ν. 4700/2020, Α' 127), παραδεκτώς ασκήθηκε από το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία ... Η ένδικη αίτηση έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως. Συνεπώς, αυτή είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητά της. Για την αντίκρουσή της και υπέρ του κύρους της πληττόμενης απόφασης, ο πρώτος αναιρεσίβλητος ... έχει καταθέσει νομίμως το από 5.12.2022 υπόμνημα.

2. Με την πληττόμενη .../2022 απόφαση του Δευτέρου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου έγινε εν μέρει δεκτή η έφεση του πρώτου αναιρεσίβλητου ... κατά της .../19.2.2019 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του ..., με την οποία αυτός καταλογίστηκε με το ποσό των 548.245,92 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις αποδοχές που έλαβε αχρεωστήτως κατά το χρονικό διάστημα από 21.9.1994 έως 30.4.2018 που εργαζόταν στον ως άνω ..., λόγω ανάκλησης της πράξης διορισμού του, καθόσον διαπιστώθηκε ότι η βεβαίωση του Διεπιστημονικού Κέντρου Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.) περί αναγνώρισης της ισοτιμίας του τίτλου σπουδών του που είχε προσκομιστεί κατά τον διορισμό του ήταν πλαστή και περιορίστηκε κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας το σε βάρος του ποσό του καταλογισμού σε 3.000,00 ευρώ.

3. Με την κρινόμενη αίτηση, το αναιρεσεΐον ζητεί την αναίρεση της ως άνω απόφασης προβάλλοντας όσον αφορά στην εφαρμογή από το Τμήμα της αρχής της αναλογικότητας α) κατ' εκτίμηση του οικείου δικογράφου, έλλειψη νόμιμης βάσης αυτής (εκ πλαγίου παράβαση της αρχής), καθώς το Τμήμα δεν στάθμισε όλα τα δεδομένα της υπόθεσης προκειμένου να καταλήξει στον περιορισμό του καταλογισθέντος σε βάρος του πρώτου αναιρεσίβλητου ποσού από 548.245,92 ευρώ στο ελάχιστο ποσό των 3.000,00 ευρώ και β) ανεπαρκή και μη νόμιμη αιτιολογία ως προς τη στάθμιση των δεδομένων που έλαβε υπόψη του ώστε να καταλήξει στην κρίση αυτή.

4. Από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 103 του Συντάγματος και τους διαχρονικώς ισχύσαντες Υπαλληλικούς Κώδικες (π.δ. 611/1977, ν. 2683/1999 και ν. 3528/2007), συνάγεται ότι η διαδικασία πρόσβασης σε θέση δημοσίου

υπαλλήλου, όπως, άλλωστε, και η εν γένει σταδιοδρομία των δημοσίων υπαλλήλων, διέπονται από τις αρχές της αντικειμενικότητας, της αξιοκρατίας και της διαφάνειας, οι οποίες αποτελούν ειδικότερη έκφανση της συνταγματικής αρχής της ισότητας και του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας (άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 Συντάγματος, βλ. ΑΕΔ 30/1985, ΣτΕ Ολ. 1120/2016 σκ. 18, 1121/2016 σκ. 16, 1122/2016 σκ. 17, 1123/2016 σκ. 16, 1124/2016 σκ. 17, 527/2015 σκ. 5, 3593/2008 σκ. 8, 3594/2008 σκ. 8, 3595/2008 σκ. 7), οι αρχές δε αυτές υπαγορεύουν ότι τόσο η πρόσβαση σε δημόσια αξιώματα και θέσεις όσο και η εξέλιξη σ' αυτές πρέπει να γίνεται με αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια που συνάπτονται με την προσωπική αξία και ικανότητα των ενδιαφερομένων για την κατάληψή τους (βλ. ΣτΕ Ολ. 2396/2004 σκ. 5). Σε περίπτωση δε παραβίασης των σχετικών δημοσίου δικαίου διατάξεων τόσο ως προς την πρόσβαση σε θέση δημοσίου υπαλλήλου όσο και ως προς την άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων προβλέπονται κατά περίπτωση διοικητικά μέτρα και κυρώσεις, με στόχο αφενός την αποκατάσταση της νομιμότητας και την προστασία της δημόσιας υπηρεσίας και του δημοσίου συμφέροντος που συνδέεται με αυτήν, αφετέρου την αποτροπή, πρόληψη και καταστολή των παραβάσεων.

5. Ειδικότερα στο άρθρο 56 του ισχύοντος, κατά τον χρόνο διορισμού του πρώτου αναιρεσίβλητου, Υπαλληλικού Κώδικα (π.δ. 611/1977, Α' 198), προβλεπόταν ότι ο παράνομος διορισμός ανακαλείτο κατ' αρχήν εντός ευλόγου χρόνου, ο οποίος, ειδικώς για τους διορισθέντες κατόπιν διαγωνισμού, δεν μπορούσε να υπερβαίνει τα δύο έτη, καθώς και ότι η ανάκληση μπορούσε να χωρήσει χωρίς κατ' αρχήν χρονικό περιορισμό και στην περίπτωση, μεταξύ άλλων, που ο διορισθείς υπάλληλος είχε προκαλέσει ή υποβοηθήσει την παρανομία (άρθρο 56 παρ. 1), ο τελευταίος δε κανόνας επαναλήφθηκε και στους επόμενους Υπαλληλικούς Κώδικες. Περίπτωση παράβασης νόμου συνιστά και η παραβίαση των προϋποθέσεων του νόμου ή/και των όρων της προκήρυξης με την οποία καθορίστηκαν τα προσόντα των υποψηφίων, όταν η διοίκηση διαπιστώσει εκ των υστέρων ότι επιλογή υποψηφίου, που διορίστηκε, χαρακτηρίζεται από πλάνη περί τα πράγματα ως στηριχθείσα σε προσκομισθέντα από τον υποψήφιο πλαστά δικαιολογητικά. Όταν υποψήφιος σε διαδικασία ως η ανωτέρω επιλέγεται προς διορισμό με βάση δικαιολογητικά που ο ίδιος κατέθεσε, τα οποία όμως περιέχουν αλλοιωμένα, κρίσιμα προς επιλογή του στοιχεία, η απαξία της πράξης του, σε συνάρτηση με την αρχή της αξιοκρατίας, εκτιμάται αφενός μεν αυτοτελώς, ως προς το ήθος του υποψηφίου και την υπηρεσιακή καταλληλότητα αυτού να καταλάβει την προκηρυχθείσα θέση, αφετέρου δε συγκριτικώς, ήτοι ως προς την εκτόπιση, λόγω του παραποιημένου δικαιολογητικού, άλλου υποψηφίου που αξιοκρατικώς θα ήταν καταλληλότερος προς επιλογή από αυτόν που τελικώς διορίστηκε.

6. Σε περίπτωση ανάκλησης της πράξης διορισμού δημοσίου υπαλλήλου, αίρεται αναδρομικά η ιδιότητά του ως κρατικού οργάνου ή οργάνου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και συνακόλουθα ανατρέπεται η αιτία της νόμιμης καταβολής των αποδοχών του (ΕλΣυν Ολ. 771/2021 σκ. 18). Η κατά τα ανωτέρω ανάκληση της πράξης διορισμού αποτελεί το έρεισμα για την περαιτέρω έκδοση καταλογιστικής πράξης, που συνιστά μέτρο αποκαταστατικού χαρακτήρα της αρχής της δημοσιονομικής νομιμότητας, για την αναζήτηση ως αχρεωστήτως καταβληθεισών των αποδοχών που ο υπάλληλος εισέπραξε κατά τη διάρκεια της διαρρηχθείσας υπαλληλικής σχέσης του, σύμφωνα με το άρθρο 96 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ)-δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143).

7. Στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος - όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την αναθεώρησή της με το Ψήφισμα της 6.4.2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων - ορίζονται τα εξής: «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. (...) Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από τον νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.». Στο εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος κατοχυρώνεται «η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου», η οποία τελεί, κατά την εν λόγω διάταξη, «υπό την εγγύηση του Κράτους». Δοθέντος δε ότι ο συνταγματικός νομοθέτης προσδιόρισε το «κράτος δικαίου» και ως «κοινωνικό κράτος», επιβάλλεται, κατά τις εκδηλώσεις της αρχής του κράτους δικαίου, να μην αγνοούνται οι κοινωνικές συνέπειες μίας τόσο αυστηρής εφαρμογής της νομιμότητας ώστε να μην είναι συμβατές με τις αρχές της δημοκρατικής κοινωνίας, όπως ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), ως πρωταρχικής υποχρέωσης της Πολιτείας, που θέτει εμπόδιο στη λήψη μέτρων αποκατάστασης της νομιμότητας που οδηγούν, όταν αυτά επιβάλλουν υπέρμετρη θυσία στο άτομο που τα υφίσταται, σε ουσιαστική εξόντωση, λόγω της αυστηρότητάς τους, του ατόμου αυτού. Για τον λόγο αυτό, σύμφωνα και με την απορρέουσα από την ως άνω αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου αρχή της αναλογικότητας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος, οι θεσπιζόμενοι από τον κοινό νομοθέτη και τη διοίκηση περιορισμοί στην άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι πρόσφοροι, εύλογοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου γενικού συμφέροντος, το οποίο δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με άλλο λιγότερο επαχθή τρόπο. Το Δικαστήριο, αν το επιβαλλόμενο μέτρο είναι τέτοιας έντασης και διάρκειας που υπερακοντίζει καταδήλως τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό ή, κατά τη στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, η θυσία που απαιτείται από τον πολίτη είναι ιδιαιτέρως δυσανάλογη σε σχέση με την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού

σκοπού, αποφάινεται ότι η σχετική διάταξη που το προβλέπει ή η διοικητική πράξη που το επιβάλλει αντίκειται στην ως άνω συνταγματική αρχή και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκ. 20, 503/2014 σκ. 5 και 13, 481/2014 σκ. ΙΙΒ και VI, 4686-7/2013 σκ. 5 και 13, 3655/2013 σκ. 5 και 13, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229/2014 σκ. 7 και 11, 228/2014 σκ. 6 και 10, ΑΠ Ολ. 5/2013 κ.ά.).

8. Συναφώς, κατ' εφαρμογή της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας, θεσπίστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 150 και 164 του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130/23.7.2021) με τις οποίες προβλέπεται δυνατότητα μείωσης από το Δικαστήριο του ποσού καταλογιστικών πράξεων, που εκδόθηκαν μέχρι τη δημοσίευση του ως άνω νόμου (23.7.2021), κατόπιν στάθμισης πρόσφορων προς τούτο κριτηρίων, μεταξύ άλλων, και στις περιπτώσεις καταλογισμού παρανόμως λαβόντων. Ειδικότερα, στον νόμο αυτόν ορίζεται, στο άρθρο 148, ότι «Μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται στον λαβόντα: (α) εφόσον έχει συντελέσει υπαίτια στη μη νόμιμη πληρωμή (...), στο άρθρο 150, ότι «1. Το καταλογίζον όργανο προβαίνει σε σταθμίσεις που επιβάλλονται από την αρχή της δίκαιης ισορροπίας και, αν συντρέχει λόγος, μειώνει ανάλογα το ποσό του καταλογισμού. Κατά τις σταθμίσεις συνεκτιμώνται ιδίως, η βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, ο βαθμός υπαιτιότητας, η σαφήνεια του νομικού πλαισίου και το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα. (...) 7. Μείωση του ποσού μπορεί να γίνει και στις περιπτώσεις του άρθρου 148 με ανάλογη εφαρμογή των κριτηρίων της παρ. 1 για τους παρανόμως λαβόντες (...)» και, στο άρθρο 164 παρ. 2, ότι «Τα άρθρα (...) 150 εφαρμόζονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιον των Τμημάτων του σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος».

9. Με την καταλογιστική πράξη, διά της οποίας ως συνέπεια της ανάκλησης διορισμού δημόσιου υπαλλήλου αναζητείται το σύνολο των ληφθεισών από αυτόν αποδοχών από του διορισμού του, θίγονται θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η εργασία, διότι απαξιώνεται πλήρως η εργασία ως πραγματική προσφορά υπηρεσίας που ο καταλογισθείς κατέβαλε, αλλά και η περιουσία αυτού, διότι με τον καταλογισμό παρεμβαίνει μονομερώς η κρατική εξουσία στην περιουσία του καταλογισθέντος αποσπώντας στοιχεία αυτής. Ο εν λόγω καταλογισμός, εφόσον κατά τα ανωτέρω στοιχειοθετεί μέτρο που επιδιώκει μεν θεμιτό σκοπό, αλλά που θίγει ή επεμβαίνει σε θεμελιώδες δικαίωμα, αποτελεί περιορισμό ή στέρηση δικαιώματος κατά την έννοια του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος και συνεπώς υπόκειται στην αρχή της αναλογικότητας. Συνακόλουθα, επιβάλλεται να τηρείται μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ αφενός του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που υπηρετείται με την ανάκληση και τον καταλογισμό και αφετέρου της προστασίας

των θεμελιωδών δικαιωμάτων του δημοσίου υπαλλήλου (ΕλΣυν Ολ. 599/2021, σκ. 22, 768/2021, σκ. 19).

10. Εξάλλου, ναι μεν η αρχή του κράτους δικαίου αποκλείουσα την αυθαιρεσία είτε προέρχεται από κρατική αρχή είτε από ιδιώτη επιβάλλει την αποκατάσταση της τρωθείσας νομιμότητας, πλην, η αποκατάσταση αυτή ως μέτρο προς επίτευξη θεμιτού σκοπού πρέπει να διώκεται στο πλαίσιο σεβασμού των ως άνω δικαιωμάτων του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου. Συνεπώς, όταν, ύστερα από διαπίστωση της διοίκησης ότι υπάλληλος αυτής επελέγη με βάση παραποιημένα δικαιολογητικά, ανακαλείται ο διορισμός αυτού, επιπλέον δε ως συνέπεια της ανάκλησης ο εν λόγω υπάλληλος καταλογίζεται και με το σύνολο των αποδοχών που εισέπραξε από του διορισμού του, ναι μεν η ανάκληση συντελείται προς θεραπεία της αρχής του κράτους δικαίου που επιβάλλει την αποκατάσταση της τρωθείσας δημοσιονομικής νομιμότητας, όμως αυτό δεν αρκεί για τη νομιμότητα του καταλογισμού, ο οποίος επιπλέον οφείλει να μην προσβάλλει δικαιώματα του καταλογισθέντος ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου (ΕλΣυν Ολ. 599/2021, σκ. 23, 768/2021, σκ. 20).

11. Ελλείπει νομοθετικής ρύθμισης στο υπό κρίση ζήτημα κατά τον κρίσιμο χρόνο, πρέπει, σε εκάστη περίπτωση όπως η ένδικη, να ερευνηθεί *ad hoc* από το Δικαστήριο αν με την επίδικη πράξη καταλογισμού τηρήθηκαν οι απαιτήσεις αναλογικότητας και δίκαιης ισορροπίας καθώς και αυτές που απορρέουν από την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο οφείλει να σταθμίσει όλα τα κρίσιμα δεδομένα της υπόθεσης, προκειμένου να αποδοθεί σε αυτά η δέουσα βαρύτητα, από την οποία θα προκύψει αν με τον επίδικο καταλογισμό επιτεύχθηκε δίκαιη ισορροπία μεταξύ του επιδιωχθέντος με αυτόν θεμιτού σκοπού και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταλογισθέντος που εθίγησαν από αυτόν (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 599/2021, σκ. 25-26).

12. Ειδικότερα, όπως έγινε δεκτό από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου (ΕλΣυν 599/2021, σκ. 27), πρέπει να σταθμισθούν ως κρίσιμα, σύμφωνα με τα ανωτέρω δεχθέντα, τα ακόλουθα δεδομένα: πρώτον, η ένταση της παραβίασης της αρχής της αξιοκρατίας σε συνάρτηση με την ένταση του πλήγματος που είναι επιτρεπτό να υποστούν τα δικαιώματα του καταλογισθέντος· δεύτερον, το ύψος του καταλογιζόμενου ποσού ως αχρεωστήτως καταβληθέντος, το οποίο συνεπάγεται αντίστοιχη μείωση της περιουσίας του καταλογισθέντος, σε συνάρτηση με την υπηρεσία που αυτός προσέφερε χρονικά και ποιοτικά, και την ωφέλεια που αποκόμισε ο υπέρ ου ο καταλογισμός φορέας· τρίτον, η φύση και η έκταση του πταίσματος του καταλογισθέντος ως προσκομίσαντος παραποιημένα δικαιολογητικά, σε συνάρτηση όμως με το συντρέχον πταίσμα και της διοίκησης που δεν έλεγξε έγκαιρα τα δικαιολογητικά αυτά· και, τέταρτον, άλλες αρνητικές συνέπειες που υπέστη ο καταλογισθείς ως επακόλουθο της ίδιας συμπεριφοράς που οδήγησε στον καταλογισμό του.

13. Στην υπό κρίση υπόθεση το δικάσαν Τμήμα με την προσβαλλόμενη απόφασή του, κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα:

13.1. Ο πρώτος αναιρεσίβλητος ... προσλήφθηκε από τον ... ως φορομίσθιος εκπαιδευτικός ειδικότητας ... και απασχολήθηκε κατά διαστήματα από 1.2.1989 έως 31.5.1994 αρχικά στο ... και στη συνέχεια στο Ακολούθως, αυτός, κάνοντας χρήση των διατάξεων του άρθρου 27 του ν. 2190/1994, με τις οποίες δόθηκε δυνατότητα μονιμοποίησης σε ήδη απασχολούμενους στον δημόσιο τομέα, υπέβαλε την .../28.3.1994 αίτηση με τα σχετικά δικαιολογητικά για μονιμοποίησή του στον κλάδο ... Στην ως άνω αίτηση δήλωσε ότι διαθέτει όλα τα τυπικά προσόντα διορισμού της κατηγορίας εκπαιδευτικού ..., καθώς και ότι είναι πτυχιούχος Μηχανολόγος Μηχανικός με μεταπτυχιακά σε Computer Science. Παράλληλα, με την αίτησή του, κατέθεσε ως προσόν διορισμού αντίγραφο της .../22.4.1988 «βεβαίωσης» του Διεπιστημονικού Κέντρου Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.) περί αναγνώρισης του διπλώματος Μηχανολόγου Μηχανικού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του UNIVERSITY OF LONDON B.Sc. και του CRANFIELD INSTITUTE OF TECHNOLOGY M.Sc. ως ισότιμου και αντίστοιχου με τα απονεμόμενα από τα Τμήματα Μηχανολόγων Μηχανικών Η/Υ του Ε.Μ.Π. και των Πολυτεχνικών Σχολών των ελληνικών Α.Ε.Ι.. Κατόπιν τούτων, εκδόθηκε η .../9.9.1994 απόφαση του Υπουργού Εργασίας (τ. Ν.Π.Δ.Δ. ...), με την οποία ο ως άνω διορίστηκε ως μόνιμος υπάλληλος σε προσωρινά συσταθείσα θέση του κλάδου ... του ..., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 2190/1994.

13.2. Κατ' εφαρμογή του ν. 4305/2014 (Α' 237), η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Διοικητικού του ..., με το .../15.3.2016 έγγραφό της, ζήτησε από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.) - διάδοχο φορέα του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.- να επιβεβαιώσει τη γνησιότητα του προαναφερθέντος αντιγράφου της .../22.4.1988 βεβαίωσης του τελευταίου. Ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. με το .../19.5.2016 έγγραφό του ενημέρωσε τον ... ότι η ως άνω βεβαίωση αναγνώρισης δεν επιβεβαιώνεται και ότι, αντ' αυτής, εντοπίστηκε στον φάκελο του πρώτου αναιρεσίβλητου επιστολή με ταυτόριθμο αριθμό πρωτοκόλλου, με την οποία γνωστοποιείται σε αυτόν ότι «(...) με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. καταταχθήκατε στο 7ο εξάμηνο σπουδών Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών. Η επιλογή του Ιδρύματος στο οποίο πρόκειται να φοιτήσετε πρέπει να γίνει από εσάς. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο να μας υποβάλετε Υπεύθυνη Δήλωση του Ν.Δ. 105/69 στην οποία θα δηλώνετε τη συγκεκριμένη Σχολή στην οποία θέλετε να φοιτήσετε καθώς και τους λόγους προτίμησής σας».

13.3. Κατόπιν αυτών, με το .../6.3.2017 έγγραφο της ..., ο πρώτος αναιρεσίβλητος κλήθηκε να εκφράσει τις απόψεις του σχετικά με τη γνησιότητα του προαναφερθέντος εγγράφου του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.. Υπέβαλε σχετικά το από

15.3.2017 υπόμνημά του, με το οποίο υποστήριξε ότι το επίμαχο έγγραφο του παραδόθηκε από τον ήδη αποβιώσαντα πατέρα του, ότι το έγγραφο αυτό ήταν γνήσιο και ότι, σε κάθε περίπτωση, η αναγνώριση της ισοτιμίας των τίτλων σπουδών των αγγλικών πανεπιστημίων δεν αποτελούσε κατά νόμο προϋπόθεση για τη μονιμοποίησή του. Περαιτέρω, υπέβαλε τον τίτλο σπουδών του (Bachelor Μηχανολόγου Μηχανικού) από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (Κολλέγιο «QUEEN MARY»), καθώς και την από 9.9.1986 βεβαίωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας «CRANFIELD», στην οποία βεβαιώνεται ότι αυτός είχε παρακολουθήσει κύκλο μαθημάτων ως μεταπτυχιακός σπουδαστής στο Τμήμα Εφαρμογών Υπολογιστών και Μαθηματικών, ενώ αναφέρεται ακόμη ότι «η απονομή του πτυχίου “Μάστερ” εξαρτάται από την εκτίμηση της υποβληθείσης διπλωματικής εργασίας και η εκτίμηση αυτή πρέπει να συμπληρωθεί εντός των προσεχών μηνών». Τέλος, στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας, ο πρώτος αναιρεσίβλητος υπέβαλε (σε φωτοτυπία) έτερο «αντίγραφο» (με ημερομηνία 26.6.1988), το οποίο ισχυρίστηκε ότι βρήκε στο σπίτι του, της .../22.4.1988 «βεβαίωσης» του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α περί αναγνώρισης του Διπλώματος Μηχανολόγου Μηχανικού του UNIVERSITY OF LONDON B.Sc. και του CRANFIELD INSTITUTE OF TECHNOLOGY M.Sc. ως ισότιμου και αντίστοιχου με το απονεμόμενο πτυχίο του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών. Το έγγραφο αυτό φερόταν να είναι υπογεγραμμένο, ως ακριβές αντίγραφο εκ του πρωτοτύπου, από τον τότε Πρόεδρο του Δ.Σ. του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. ...

13.4. Στη συνέχεια, διενεργήθηκε Ένορκη Διοικητική Εξέταση (Ε.Δ.Ε.), για την οποία συντάχθηκε η από 2.5.2017 πορισματική έκθεση, με την οποία διαπιστώθηκε ότι η .../22.4.1988 βεβαίωση ισοτιμίας του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. ήταν πλαστή. Στην εν λόγω έκθεση παρατίθετο, μεταξύ άλλων, η ανωμοτί εξέταση του πρώτου αναιρεσίβλητου, στην οποία αυτός ανέφερε ότι είχε παρακολουθήσει μεταπτυχιακό στην ... στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας «Cranfield» από τον Οκτώβριο του 1985 έως τον Οκτώβριο του 1986, είχε περάσει τις εξετάσεις και καταθέσει τη διπλωματική του εργασία, επειδή όμως αυτή κρίθηκε μη ικανοποιητική, του ανακοίνωσαν ότι μπορούσε να υποβάλει εκ νέου διπλωματική εργασία, πράγμα που δεν συνέβη, διότι κατατάχθηκε στην Αεροπορία και για οικονομικούς λόγους δεν επέστρεψε στην Αγγλία. Παραδέχθηκε δε ότι δεν του χορηγήθηκε το πτυχίο του Ινστιτούτου Τεχνολογίας «CRANFIELD», αλλά διέθετε βεβαίωση παρακολούθησής του. Ακολούθως, ο πρώτος αναιρεσίβλητος κλήθηκε σε απολογία για το πειθαρχικό παράπτωμα της κατάθεσης, χρήσης και διατήρησης στον υπηρεσιακό του φάκελο πλαστού τίτλου ή βεβαίωσης. Στο πλαίσιο αυτό υπέβαλε το .../1.6.2017 απολογητικό υπόμνημα, στο οποίο αρνήθηκε μεν κάθε γνώση της πλαστότητας της επίμαχης βεβαίωσης, πλην όμως, παραδέχτηκε εκ νέου ότι δεν είχε ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές του στο ως άνω Ινστιτούτο (CRANFIELD), καθώς η κατατεθείσα από αυτόν διπλωματική εργασία (thesis) δεν είχε κριθεί επαρκής. Περαιτέρω, διενεργήθηκε, κατόπιν εισήγησης της Νομικής

Υπηρεσίας του ..., γραφολογική πραγματογνωμοσύνη, σύμφωνα δε με τη συνταχθείσα ΕΜΠ .../28.9.2017 έκθεση της Αστυνομικής Υποδιευθύντριας-Δικαστικής Γραφολόγου ..., (α) η τεθείσα στο αντίγραφο της .../22.4.1988 βεβαίωσης του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. υπογραφή δεν είχε τεθεί από τον φερόμενο ως υπογράφοντα αυτήν τότε Πρόεδρο του Δ.Σ. αυτού ..., αλλά από άλλο άτομο, (β) οι υπογραφές που είχαν τεθεί στην υπεύθυνη δήλωση-βεβαίωση επ' ονόματι του πρώτου αναιρεσίβλητου, στην αίτηση που φέρεται να υποβλήθηκε από αυτόν για την αναγνώριση της ισοτιμίας των τίτλων σπουδών του, καθώς και στην από 27.1.1988 απόδειξη κατάθεσης στην Τράπεζα της Ελλάδος σε πίστωση λογαριασμού του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α, δεν είχαν τεθεί από τον πρώτο αναιρεσίβλητο, γ) η υπογραφή επί της ταυτόριθμης βεβαίωσης του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α., αντίγραφο της οποίας προσκόμισε ο πρώτος αναιρεσίβλητος κατά την ακρόασή του στον ... ισχυριζόμενος ότι την βρήκε (σε φωτοτυπία) στο σπίτι του, δεν είχε τεθεί πιθανότατα από τον φερόμενο ως υπογράφοντα ...

13.5. Με βάση τα ανωτέρω, η Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προέβη, με την .../Δ1/4466/27.2.2018 (Γ' ...) απόφασή της, στην ανάκληση της .../9.9.1994 απόφασης διορισμού του πρώτου αναιρεσίβλητου. Κατόπιν αυτών, εκδόθηκε η .../19.2.2019 καταλογιστική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ..., με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος του καταλογισμός ύψους 548.245,92 ευρώ για αχρεωστήτως καταβληθείσες αποδοχές κατά το χρονικό διάστημα από 21.9.1994 έως 30.4.2018. Εξάλλου, με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών έγινε δεκτό ότι ο πρώτος αναιρεσίβλητος τέλεσε το αδίκημα της απάτης, πλην όμως, έπαυσε οριστικά η ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, ενώ η αίτηση ακύρωσης που άσκησε αυτός κατά της ως άνω ανακλητικής του διορισμού του απόφασης απορρίφθηκε με τη .../2021 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

14. Κατά της ως άνω καταλογιστικής απόφασης ασκήθηκε από τον πρώτο αναιρεσίβλητο η από 21.5.2019 έφεση, η οποία έγινε εν μέρει δεκτή με την πληττόμενη .../2022 απόφαση του Δευτέρου Τμήματος του Δικαστηρίου. Ειδικότερα με την ως άνω απόφαση κρίθηκαν τα εξής:

15. Απορρίφθηκαν ως αλυσιτελώς προβαλλόμενοι οι λόγοι έφεσης, με τους οποίους πληττόταν η νομιμότητα της απόφασης περί ανάκλησης του διορισμού του, καθώς έγινε δεκτό ότι το Δικαστήριο δεν δύνατο κατά την εκδίκαση της ένδικης διαφοράς να προβεί σε παρεμπόδιοντα έλεγχο της νομιμότητας της ως άνω απόφασης, η νομιμότητα της οποίας είχε εξάλλου ήδη κριθεί με την .../2021 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Σε κάθε περίπτωση οι λόγοι αυτοί κρίθηκαν απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

16. Ειδικότερα, έγινε δεκτό ότι α) ο πρώτος αναιρεσίβλητος, ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι δεν πλαστογράφησε ο ίδιος, όπως ισχυρίστηκε, την επίμαχη βεβαίωση ισοτιμίας δυνάμει της οποίας μονιμοποιήθηκε, γνώριζε ότι δεν είχε περατώσει επιτυχώς τις μεταπτυχιακές σπουδές του και ότι δεν πληρούσε τις

απαιτούμενες τυπικές προϋποθέσεις για τη μονιμοποίησή του σε θέση κλάδου ΠΕ ... , β) ήταν ο μόνος ωφελούμενος από τη χρήση της επίμαχης πλαστής βεβαίωσης, που αποτελούσε και τον μοναδικό τρόπο για να μπορέσει να μονιμοποιηθεί ως εκπαιδευτικός στον ... Και τούτο, διότι, πρώτον, αφού απασχολούνταν ως ωρομίσθιος με την ειδικότητα ..., μόνο με αυτή θα μπορούσε, σύμφωνα με το άρθρο 27 ν. 2190/1994, να μονιμοποιηθεί, και, δεύτερον, το βασικό του πτυχίο (bachelor) Μηχανολόγου Μηχανικού τριετούς φοίτησης, πέραν του ότι δεν είχε αναγνωριστεί από το ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. ως ισότιμο με τα απονεμόμενα από τα ελληνικά Α.Ε.Ι. του αντίστοιχου κλάδου, σε καμία περίπτωση δεν θα του έδινε τη δυνατότητα να ενταχθεί στον κλάδο ..., και μάλιστα όχι μόνο ΠΕ ... Α.Ε.Ι., αλλά ούτε και ΠΕ ... Τ.Ε.Ι., αφού στους κλάδους αυτούς εντάσσονταν πτυχιούχοι ... ή ... και σχετικών Σχολών, γ) σύμφωνα με τα δεκτά γενόμενα και με την απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, ο πρώτος αναιρεσίβλητος υπέβαλε αίτηση μονιμοποίησής του στον ... καταθέτοντας το .../22.4.1988 αντίγραφο πιστοποιητικού ισοτιμίας του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α., η γνησιότητα του οποίου δεν επιβεβαιώθηκε, καθόσον στον φάκελό του βρέθηκε ταυτάριθμη και με ίδια ημερομηνία βεβαίωση, στην οποία αναφέρεται ότι κατατάχθηκε στο 7ο εξάμηνο σπουδών του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών και ότι ο ίδιος όφειλε να επιλέξει τη Σχολή στην οποία επιθυμούσε να φοιτήσει. Με τον τρόπο αυτό προκάλεσε δολίως τη μονιμοποίησή του, αφού, βάσει και του μορφωτικού του επιπέδου, δεν ήταν δυνατόν να αγνοεί ούτε το περιεχόμενο της αίτησης και των πιστοποιητικών που κατατέθηκαν για λογαριασμό του, ούτε το γεγονός ότι δεν κατείχε την απαιτούμενη ισοτιμία του τίτλου σπουδών του με εκείνο του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών Η/Υ του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, καθόσον διέθετε πτυχίο («Μπάτσελορ») Μηχανολόγου και όχι Μηχανολόγου Μηχανικού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και δεν είχε περατώσει επιτυχώς την πτυχιακή του εργασία, ώστε να λάβει πτυχίο «Μάστερ» από το Τμήμα Εφαρμογών Υπολογιστών και Μαθηματικών του Ινστιτούτου Τεχνολογίας «CRANFIELD». Το πόρισμα δε της γραφολογικής εξέτασης που διενεργήθηκε στα δικαιολογητικά διορισμού του πρώτου αναιρεσίβλητου δεν αναιρούσε το γεγονός της εκ μέρους του χρήσης πλαστής βεβαίωσης ισοτιμίας του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.. Συνακόλουθα, έγινε δεκτό ότι ο πρώτος αναιρεσίβλητος επεδίωξε και πέτυχε τον διορισμό του σε μόνιμη θέση κλάδου ΠΕ ... του ..., παραπλανώντας εν γνώσει του τη Διοίκηση σχετικά με την κατοχή από αυτόν του τίτλου σπουδών που προβλέπεται από το άρθρο 2 του π.δ/τος 239/1992 για τη θέση αυτή, όπως συναφώς, έγινε δεκτό και με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών ότι αυτός τέλεσε το αδίκημα της απάτης σε βάρος του Δημοσίου, πλην όμως, έπαυσε οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον του λόγω παραγραφής. Τέλος, όπως έγινε δεκτό και με την προαναφερθείσα απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 28 του ν. 4305/2014 (Α' 237) εξαιρεί μεν τους διορισθέντες με βάση τον ν. 2190/1994 από τον προβλεπόμενο σε αυτήν

υποχρεωτικό αυτεπάγγελτο έλεγχο των δικαιολογητικών διορισμού, χωρίς όμως να απαγορεύει, ως προς αυτούς, την εν γένει διενέργεια ελέγχου, ενώ στη διάταξη της παραγράφου 10 του ίδιου άρθρου, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 26 παρ. 6 του ν. 4440/2016 (Α' 224), ορίζεται ότι ο σχετικός έλεγχος των δικαιολογητικών διορισμού πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός έτους από την έναρξη ισχύος του τελευταίου αυτού νόμου, ήτοι μέχρι 2.12.2017, όπως δε προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, κατά την ημερομηνία αυτή είχε ολοκληρωθεί ο έλεγχος σχετικά με τη γνησιότητα της επίμαχης βεβαίωσης του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α..

17. Απορρίφθηκε ως αβάσιμος ο κατ' εκτίμηση του δικογράφου της έφεσης προβαλλόμενος λόγος ότι η επιβολή του επίδικου καταλογισμού συνιστά παραβίαση της αρχής *ne bis in idem*, δεδομένου ότι με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής η σε βάρος του πρώτου αναιρεσιβλήτου ασκηθείσα ποινική δίωξη για το αδίκημα της απάτης σε βάρος του Δημοσίου και η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο, τούτο δε διότι η οριστική παύση της ποινικής δίωξης εν προκειμένω, στον βαθμό που ερείδεται στην εξάλειψη του αξιόποινου της πράξης συνεπεία της παραγραφής και όχι σε εκτίμηση σχετικά με τη μη διάπραξη από τον ανωτέρω του εν λόγω αδικήματος, δεν αρκεί για την ενεργοποίηση της απαγόρευσης *ne bis in idem*.

18. Τέλος, ο πρώτος αναιρεσίβλητος προέβαλε ότι ο επίδικος καταλογισμός αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος, καθώς και στο άρθρο 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, καθόσον (α) έχει παρέλθει ιδιαίτερα μακρύς χρόνος από τη μονιμοποίησή του (21.9.1994) μέχρι την αναδρομική ανάκληση του διορισμού του (30.4.2018), καθ' όλο δε το ανωτέρω χρονικό διάστημα η Διοίκηση δεν προέβη σε έλεγχο της γνησιότητας των δικαιολογητικών διορισμού του, (β) καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησής του στον ... παρείχε με συνέπεια την εργασία του έχοντας τα αναγκαία προς τούτο ουσιαστικά προσόντα και μάλιστα σε μία εποχή που οι γνώστες της ... στον δημόσιο τομέα ήταν ελάχιστοι και (γ) ενόψει του ότι τα εισοδήματά του είναι πολύ χαμηλά και δεν διαθέτει αξιόλογα λοιπά περιουσιακά στοιχεία, ενώ έχει και ένα ανήλικο τέκνο με μαθησιακές δυσκολίες που χρήζει λογοθεραπείας και αυξημένες δανειακές υποχρεώσεις, ενδεχόμενη επιστροφή του συνόλου των μισθών που έλαβε καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού του βίου στον εν λόγω φορέα θα οδηγήσει με απόλυτη βεβαιότητα στην οικονομική εξόντωση του ίδιου και της οικογένειάς του.

19. Προς απόδειξη των ανωτέρω ισχυρισμών του, ο ως άνω προσκόμισε, μεταξύ άλλων, i) βεβαίωση του Ελληνικού Κέντρου Παραγωγικότητας (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.), σύμφωνα με την οποία παρακολούθησε με επιτυχία το επιμορφωτικό πρόγραμμα «...», διάρκειας 490 ωρών, κατά το χρονικό διάστημα από 19.2.1988 έως 18.7.1988, ii) αξιολόγηση του ανηλικού τέκνου του από γλωσσοπαθολόγο-λογοθεραπευτή-ειδικό παιδαγωγό και από ψυχολόγο, iii)

δήλωση ΕΝ.Φ.Ι.Α. για το έτος 2021, από την οποία προκύπτει ότι έχει στην πλήρη κυριότητά του μια ετοιμόρροπη λιθόκτιστη οικία, έτους κατασκευής 1890 και 3 γήπεδα, τα οποία εμφανίζονται να έχουν χρήση ως μονοετείς καλλιέργειες (1.050 στρ.), ελιές (8.358,14 στρ.) και βοσκότοπο/χέρσες μη καλλιεργήσιμες εκτάσεις (7.177,37 στρ.), στον οικισμό Ζουριδίου Νομού Ρεθύμνης, ενώ είναι κύριος κατά ποσοστό 50% ενός διαμερίσματος με εμβαδόν 75 τ.μ., έτους κατασκευής 1995 και ψιλός κύριος κατά ποσοστό 100% δύο διαμερισμάτων με εμβαδόν 90 και 85 τ.μ. αντίστοιχα, έτους κατασκευής 1958, στο Γαλάτσι Αττικής, iv) δήλωση φορολογίας εισοδήματος φορολογικού έτους 2020, από την οποία προκύπτει ότι εμφάνισε κατά το εν λόγω έτος ακαθάριστα έσοδα από άσκηση ατομικής αγροτικής δραστηριότητας ύψους 200,27 ευρώ και εισόδημα από εκμίσθωση κατοικίας ύψους 3.960,00 ευρώ και v) έγγραφο της τράπεζας EUROBANK, από το οποίο προκύπτει ότι έλαβε το 2016 στεγαστικό δάνειο ύψους 50.000 ευρώ, διάρκειας 180 μηνών, το άληκτο κεφάλαιο του οποίου στις 24.9.2018 ανερχόταν σε 46.201,07 ευρώ.

20. Το Τμήμα, στη μείζονα πρόταση του δικανικού του συλλογισμού στις σκέψεις 11 και 12 της πληττόμενης απόφασης, έκανε δεκτό ότι, ελλείψει νομοθετικής ρύθμισης, ερευνάται ad hoc αν με την επίδικη πράξη καταλογισμού τηρήθηκαν οι απαιτήσεις αναλογικότητας και δίκαιης ισορροπίας και ότι στο πλαίσιο αυτό «το Δικαστήριο οφείλει να σταθμίσει όλα τα κρίσιμα δεδομένα της υπόθεσης προκειμένου να αποδοθεί σε αυτά η δέουσα βαρύτητα, από την οποία θα προκύψει αν με το επίδικο καταλογισμό επιτεύχθηκε δίκαιη ισορροπία μεταξύ του επιδιωχθέντος με αυτόν θεμιτού σκοπού και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καταλογισθέντος που εθίγησαν από αυτόν», εξειδίκευσε δε, τα δεδομένα που ως κρίσιμα πρέπει να σταθμιστούν, σύμφωνα και με τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου (ήτοι Ολ. 599/2021, σκ. 27).

21. Κατά την εξέταση του ως άνω λόγου, το Τμήμα έκανε δεκτό ότι όφειλε να ελέγξει αν ο επίδικο καταλογισμός, ως απόρροια της ανακλητικής πράξης, ήταν συμβατός με τις συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας, της δίκαιης ισορροπίας και του κοινωνικού κράτους δικαίου, απαιτείτο δε «να σταθμισθούν τα ειδικότερα δεδομένα της υπόθεσης, μεταξύ των οποίων η υπηρεσία που προσέφερε χρονικά και ποιοτικά ο καταλογισθείς υπάλληλος και οι συνολικές επιπτώσεις που επάγεται ο καταλογισμός για την προσωπική και οικονομική κατάσταση αυτού» (σκέψη 29 της πληττόμενης απόφασης).

22. Ειδικότερα, για την ως άνω στάθμιση έλαβε υπόψη του τα εξής δεδομένα της υπόθεσης: (α) Το μακρό χρονικό διάστημα των είκοσι τεσσάρων (24) περίπου ετών που παρήλθε από τον διορισμό του τότε εκκαλούντος και ήδη πρώτου αναιρεσιβλήτου έως την αναδρομική ανάκληση αυτού, κατά το οποίο η Διοίκηση του ... δεν προέβη σε έλεγχο της γνησιότητας των δικαιολογητικών διορισμού του, με αποτέλεσμα, κατά τον χρόνο επιβολής του καταλογισμού, το ύψος αυτού να ανέλθει στο υπέρογκο ποσό των 548.245,92 ευρώ. (β) Λόγω της φύσης των καθηκόντων του πρώτου αναιρεσιβλήτου ως εκπαιδευτικού στο γνωστικό

αντικείμενο της ... σε Κέντρα ... και των γνώσεων που είχε αποκτήσει τόσο με τη λήψη του πτυχίου «Bachelor» Μηχανολόγου Μηχανικού τριετούς φοίτησης σε Πανεπιστήμιο της Αγγλίας, όσο και με την παρακολούθηση αφενός του μεταπτυχιακού προγράμματος στην ... στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας «Cranfield» κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985-1986, αφετέρου του επιμορφωτικού προγράμματος του ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. σε θέματα Εφαρμογών ..., διάρκειας 490 ωρών, κατά το χρονικό διάστημα από 19.2.1988 μέχρι 18.7.1988, η έλλειψη του ως άνω τυπικού προσόντος είχε περιορισμένη επίδραση στην προσήκουσα εκτέλεση της εργασίας του. (γ) Ο επωφελήθηκε, καθ' όλο το ανωτέρω χρονικό διάστημα, των υπηρεσιών του πρώτου αναιρεσίβλητου, λαμβανομένου, μάλιστα, υπόψη ότι κατά τη δεκαετία '90 οι γνώστες της ... στον δημόσιο τομέα ήταν ελάχιστοι. (δ) Με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής η ποινική δίωξη του ανωτέρω για το αδίκημα της απάτης σε βάρος του Δημοσίου. (ε) Το συνολικό εισόδημα αυτού, ο οποίος έχει ένα ανήλικο τέκνο με μαθησιακές δυσκολίες, μόλις που ξεπέρασε, κατά το φορολογικό έτος 2020, το ποσό των 4.000,00 ευρώ, ενώ έγινε δεκτό ότι δεν διαθέτει σημαντικής αξίας ακίνητη περιουσία και οι οικονομικές υποχρεώσεις του παρίστανται αυξημένες λόγω και του στεγαστικού δανείου που έχει λάβει. Συνεκτιμωμένων όλων αυτών, το Τμήμα περιόρισε το ποσό του καταλογισμού σε 3.000,00 ευρώ, μεταρρυθμίζοντας κατά τούτο την προσβληθείσα καταλογιστική απόφαση (σκέψη 30 της πληττόμενης απόφασης).

23. Με τον πρώτο λόγο αναίρεσης, κατ' εκτίμηση του οικείου δικογράφου, προβάλλεται έλλειψη νόμιμης βάσης της πληττόμενης απόφασης (εκ πλαγίου παράβαση της αρχής της αναλογικότητας). Ειδικότερα προβάλλεται ότι το Τμήμα, έχοντας πρώτα κρίνει ότι το καταλογισθέν σε βάρος του πρώτου αναιρεσίβλητου ποσό είναι δυσανάλογα υψηλό, αντί να περιορίσει αυτό με μία ισόρροπη και δίκαιη κατανομή, σύμφωνα και με την υποκειμενική συμπεριφορά του, την απαξία της υπαλληλικής του ιδιότητας που είχε η ενέργειά του αυτή αλλά και τη ζημία που προκάλεσε στον ..., ουσιαστικά μηδένισε το ποσό του καταλογισμού, χωρίς να ληφθούν υπόψη και να αξιολογηθούν στοιχεία, όπως η βαρύτητα της πράξης του πρώτου αναιρεσίβλητου, ότι η πράξη του μη νόμιμου διορισμού του βάσει πλαστού δικαιολογητικού αποδεδειγμένα τελέστηκε, καθώς και το γεγονός ότι αυτός επωφελήθηκε εξελισσόμενος στην υπαλληλική ιεραρχία. Συνεπώς, κατά το αναιρεσίβλητον, χωρίς ορθή και νόμιμη στάθμιση των δεδομένων της υπόθεσης και χωρίς να τηρηθεί η αναλογικότητα κατά την εφαρμογή της συνταγματικής αυτής αρχής, το Τμήμα περιόρισε το αρχικώς καταλογισθέν ποσό των 548.245,92 ευρώ στο ελάχιστο ποσό των 3.000,00 ευρώ.

24. Προς αντίκρουση του ως άνω λόγου, ο πρώτος αναιρεσίβλητος ισχυρίζεται ότι το Τμήμα ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε την αρχή της αναλογικότητας και σε μία δίκαιη στάθμιση κατέληξε στον ως άνω περιορισμό του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού.

25. Το άρθρο 170 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020 Α' 127) ορίζει ότι «Αναίρεση επιτρέπεται για: (α) (...) (δ) εσφαλμένη ερμηνεία ή πλημμελή εφαρμογή του νόμου, (...) (στ) έλλειψη νόμιμης βάσης ή ανατιολόγητο, (...)». Σύμφωνα με την τελευταία διάταξη λόγος αναίρεσης για παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, με την ειδικότερη μορφή της έλλειψης νόμιμης βάσης ιδρύεται όταν είτε δεν προκύπτουν από την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης τα περιστατικά, τα αναγκαία για την κρίση του Δικαστηρίου στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της διάταξης που εφάρμοσε, είτε έχει η απόφαση ελλειψείς ή αντιφατικές ή όλως ανεπαρκείς αιτιολογίες στον χαρακτηρισμό αυτών που δέχθηκε, τα οποία έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. (ΕλΣυν Ολ. 662/2023, 1062/2021, 1270, 35, 34/2018).

26. Το δικάσαν Τμήμα, στη μείζονα σκέψη του δικανικού του συλλογισμού έκανε δεκτό ότι ελλείπει σχετικής νομοθετικής ρύθμισης, σε κάθε περίπτωση ερευνάται *ad hoc* όσον αφορά στην εξέταση αν με το επίδικο καταλογισμό τηρήθηκαν οι απαιτήσεις αναλογικότητας και δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωχθέντος με αυτόν θεμιτού σκοπού και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταλογισθέντος που εθίγησαν από αυτόν (βλ. σχετ. σκέψη 11 της πληττόμενης απόφασης) και ότι κατά την εξέταση αυτή «πρέπει να σταθμισθούν ως κρίσιμα, (...), τα ακόλουθα δεδομένα: πρώτον, η ένταση της παραβίασης της αρχής της αξιοκρατίας σε συνάρτηση με την ένταση του πλήγματος που είναι επιτρεπτό να υποστούν τα δικαιώματα του καταλογισθέντος, δεύτερον, το ύψος του καταλογιζόμενου ποσού ως αχρεωστήτως καταβληθέντος, το οποίο συνεπάγεται αντίστοιχη μείωση της περιουσίας του καταλογισθέντος, σε συνάρτηση με την υπηρεσία που αυτός προσέφερε χρονικά και ποιοτικά, και την ωφέλεια που αποκόμισε ο υπέρ ου ο καταλογισμός φορέας, τρίτον, η φύση και η έκταση του πταίσματος του καταλογισθέντος ως προσκομίσαντος παραποιημένα δικαιολογητικά σε συνάρτηση όμως με το συντρέχον πταίσμα και της διοίκησης που δεν έλεγξε έγκαιρα τα δικαιολογητικά αυτά και, τέταρτον, άλλες αρνητικές συνέπειες που υπέστη ο καταλογισθείς ως επακόλουθο της ίδιας συμπεριφοράς που οδήγησε στον καταλογισμό του» (βλ. σχετ. σκέψη 12 της πληττόμενης απόφασης). Ακολούθως, κατά την εξέταση της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας στην επίδικη υπόθεση (βλ. σχετ. σκέψη 30 της πληττόμενης), το Τμήμα συνεκτίμησε, όπως προαναφέρθηκε, το μακρό χρονικό διάστημα των 24 ετών που παρήλθε από τον διορισμό του πρώτου αναιρεσίβλητου έως την αναδρομική ανάκληση του διορισμού αυτού, το υπέρογκο ποσό του καταλογισμού, συνεπεία του ως άνω χρονικού διαστήματος, ότι η φύση των καθηκόντων του, σε συνδυασμό με τη λήψη του πτυχίου «Bachelor» τριετούς φοίτησης από Πανεπιστήμιο της Αγγλίας, και η παρακολούθηση του μεταπτυχιακού προγράμματος και των επιμορφωτικών σεμιναρίων, είχαν σαν αποτέλεσμα ότι η έλλειψη του τυπικού προσόντος αυτού είχε περιορισμένη επίδραση στην προσήκουσα εκτέλεση της εργασίας του, ότι ο ...

επωφελήθηκε των υπηρεσιών του και δη σε χρόνο που οι γνώστες της ... στον δημόσιο τομέα ήταν ελάχιστοι, ότι με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής η ποινική δίωξη σε βάρος του για το αδίκημα της απάτης σε βάρος του Δημοσίου και ότι, τέλος, αυτός είχε χαμηλό εισόδημα κατά το έτος 2020, δεν διαθέτει σημαντικής αξίας ακίνητη περιουσία και οι οικονομικές του υποχρεώσεις παρίσταντο αυξημένες λόγω και του στεγαστικού δανείου που είχε λάβει, και περιόρισε το ποσό του καταλογισμού σε 3.000,00 ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,5% του αρχικώς καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού.

27. Με την κρίση όμως αυτή, το δικάσαν Τμήμα καίτοι στάθμισε την ένταση του πλήγματος που είναι επιτρεπτό να υποστούν τα δικαιώματα του καταλογισθέντος με τη διαπίστωση ότι μετά πάροδο 24 ετών από τον διορισμό του πρώτου αναιρεσίβλητου το ύψος του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού ανέρχεται στο υπέρογκο ποσό των 548.245,92 ευρώ, ουδόλως στάθμισε την ένταση της παραβίασης της αρχής της αξιοκρατίας, λαμβανομένου υπόψη ότι ο ανωτέρω δεν διέθετε όχι μόνο τυπικά αλλά ούτε ουσιαστικά το προσόν διορισμού, αφού σύμφωνα με το έγγραφο του Δ.Ι.Κ.Α.Τ.Σ.Α. αυτός κατατάχθηκε στο 7^ο εξάμηνο σπουδών του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών, το οποίο κατά το κοινώς γνωστά στο Δικαστήριο ολοκληρώνεται σε δέκα εξάμηνα σπουδών. Εξάλλου, το βασικό πτυχίο (bachelor) Μηχανολόγου Μηχανικού τριετούς φοίτησης του πρώτου αναιρεσίβλητου, εκτός του ότι δεν είχε αναγνωρισθεί από το Δ.Ι.Κ.Α.Τ.Σ.Α. ως ισότιμο με τα απονεμόμενα από τα ελληνικά ΑΕΙ του αντίστοιχου κλάδου, σε καμία περίπτωση δεν θα του έδινε τη δυνατότητα να ενταχθεί στον Κλάδο ..., ούτε ΠΕ...Α.Ε.Ι., ούτε και ΠΕ...Τ.Ε.Ι., αφού στους κλάδους αυτούς εντάσσονται πτυχιούχοι ... ή ... και σχετικών σχολών. Επιπλέον, το Τμήμα δεν αιτιολόγησε επαρκώς πώς «η έλλειψη του ως άνω τυπικού προσόντος είχε περιορισμένη επίδραση στην προσήκουσα εκτέλεση της εργασίας του», με τις γνώσεις που διέθετε και με μόνη την απλή παρακολούθηση μεταπτυχιακού προγράμματος, που δεν συνοδεύεται από την απόκτηση του αντίστοιχου τίτλου σπουδών και του επιμορφωτικού προγράμματος του ΕΛΚΕΠΑ. Επίσης, το Τμήμα, καίτοι στάθμισε ότι όλο το επίμαχο χρονικό διάστημα των είκοσι τεσσάρων (24) ετών το αναιρεσείον επωφελήθηκε των υπηρεσιών του πρώτου αναιρεσίβλητου, ουδόλως συνεκτίμησε ότι και ο τελευταίος αντίστοιχα έλαβε συνεπεία της μη νόμιμης πρόσληψής του όλες τις προβλεπόμενες (μισθοδοτικές και λοιπές) παροχές. Συναφώς, στο πλαίσιο της ωφέλειας του έλαβε υπόψη του ότι την επίμαχη δεκαετία του έτους 1990, οι γνώστες ... ήταν ελάχιστοι, χωρίς να σταθμίσει την τυχόν ωφέλεια του ... αν σε αυτόν απασχολείτο αντί του πρώτου αναιρεσίβλητου υπάλληλος που διέθετε τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα της συγκεκριμένης θέσης.

28. Περαιτέρω, το Τμήμα στάθμισε το μακρό χρονικό διάστημα των είκοσι τεσσάρων (24) περίπου ετών που παρήλθε από τον διορισμό του πρώτου

αναιρεσίβλητου έως την αναδρομική ανάκληση αυτού, κατά το οποίο η Διοίκηση του ... δεν προέβη σε έλεγχο της γνησιότητας των δικαιολογητικών διορισμού, με αποτέλεσμα το υπέρογκο ποσό του καταλογισμού, καίτοι στη σκέψη 25 της προσβαλλόμενης απόφασης δέχθηκε τα εξής: «(...), όπως έγινε δεκτό και με την προαναφερόμενη απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 28 του ν. 4305/2014 (Α' 237) εξαιρεί μεν τους διορισθέντες με βάση τον ν. 2190/1994 από τον προβλεπόμενο σε αυτήν υποχρεωτικό αυτεπάγγελτο έλεγχο των δικαιολογητικών διορισμού, χωρίς όμως να απαγορεύει, ως προς αυτούς, την εν γένει διενέργεια ελέγχου, ενώ στη διάταξη της παραγράφου 10 του ίδιου άρθρου, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 26 παρ. 6 του ν. 4440/2016 (Α' 224), ορίζεται ότι ο σχετικός έλεγχος των δικαιολογητικών διορισμού πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός έτους από την έναρξη ισχύος του τελευταίου αυτού νόμου, ήτοι μέχρι 2.12.2017, όπως δε προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, κατά την ημερομηνία αυτή είχε ολοκληρωθεί ο έλεγχος σχετικά με τη γνησιότητα της επίμαχης βεβαίωσης του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.».

29. Συναφώς, το Τμήμα παρέλειψε να σταθμίσει τη φύση και την έκταση της υπαιτιότητας του πρώτου αναιρεσίβλητου. Ειδικότερα, καίτοι στην πληττόμενη απόφαση (βλ. σκέψη 25 αυτής) έγινε δεκτό ότι αυτός υπέβαλε αίτηση μονιμοποίησής του στον ... καταθέτοντας το .../22.4.1988 αντίγραφο πιστοποιητικού ισοτιμίας του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α., η γνησιότητα του οποίου δεν επιβεβαιώθηκε και ότι «προκάλεσε δολίως τη μονιμοποίησή του», ότι αυτός «επιδίωξε και πέτυχε τον διορισμό του σε μόνιμη θέση κλάδου ΠΕ ... στον ..., παραπλανώντας εν γνώσει του τη Διοίκηση σχετικά με την κατοχή από αυτόν του τίτλου σπουδών», και ότι σύμφωνα με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών αυτός τέλεσε το αδίκημα της απάτης σε βάρος του Δημοσίου, η συμπεριφορά του αυτή ουδόλως αξιολογήθηκε κατά τη στάθμιση των δεδομένων της υπόθεσης. Ειδικότερα δεν αξιολογήθηκε και το γεγονός της απόπειρας εκ νέου παραπλάνησης της διοίκησης όταν ο πρώτος αναιρεσίβλητος κλήθηκε με το .../6.3.2017 έγγραφο της Διοικήτριας του ... να εκθέσει τις απόψεις του, με την προσκόμιση ως ακριβούς αντιγράφου εκ του πρωτοτύπου της .../22.4.1988 βεβαίωσης του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α., η γνησιότητα του οποίου, σύμφωνα με τη σχετική γραφολογική πραγματογνωμοσύνη δεν επιβεβαιώθηκε.

30. Τέλος, καίτοι στην πληττόμενη απόφαση αναφέρεται ότι με το .../2018 Βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής η ποινική δίωξη σε βάρος του πρώτου αναιρεσίβλητου για το αδίκημα της απάτης, το Τμήμα παρέλειψε να αξιολογήσει και να σταθμίσει αν ο ανωτέρω υπέστη εν τέλει ή μη άλλες αρνητικές συνέπειες, με βάση την ίδια συμπεριφορά.

31. Συνεπώς, με βάση τα ανωτέρω, ο ως άνω πρώτος λόγος αναίρεσης κρίνεται βάσιμος, παρά τα όσα αντίθετα ισχυρίζεται ο πρώτος αναιρεσίβλητος, και πρέπει να γίνει δεκτός, τούτο διότι η πληττόμενη απόφαση στερείται νόμιμης

βάσης, καθώς περιέχει ελλειπείς και ανεπαρκείς αιτιολογίες στον χαρακτηρισμό των περιστατικών που δέχθηκε για την εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας, τα οποία έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. Το Τμήμα, κατά την εξέταση αν με τον επίδικο καταλογισμό τηρήθηκαν οι απαιτήσεις αναλογικότητας και δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωχθέντος με αυτόν θεμιτού σκοπού και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταλογισθέντος που εθίγησαν από αυτόν, δεν στάθμισε όλα τα δεδομένα που τέθηκαν ως κρίσιμα στην μείζονα πρόταση του δικανικού του συλλογισμού, παραλείποντας ορισμένα εξ αυτών, όπως βάσιμα προβάλλει το αναιρεσεϊόν. Μετά δε την αποδοχή του ως άνω λόγου, παρέλκει η εξέταση του δεύτερου λόγου αναίρεσης ως αλυσιτελούς, δοθέντος ότι αυτός αφορά στη στάθμιση των δεδομένων που το Τμήμα έλαβε εν τέλει υπόψη του.

32. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει η ένδικη αίτηση να γίνει δεκτή και να αναιρεθεί η .../2022 απόφαση του Δευτέρου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά το μέρος αυτής με το οποίο αποφάνθηκε επί του λόγου περί παράβασης της αρχής της αναλογικότητας, της δίκαιης ισορροπίας και του κοινωνικού κράτους δικαίου. Ακολούθως, πρέπει, κατά την κρατήσασα γνώμη, να αναπεμφθεί η υπόθεση στο ως άνω Τμήμα, προκειμένου αυτό, υπό διαφορετική σύνθεση, να την εξετάσει εκ νέου, κατά το σκέλος που αναιρέθηκε η πληττόμενη απόφαση. Τούτο διότι η υπόθεση χρήζει διερεύνησης ως προς το πραγματικό της μέρος και περαιτέρω προκειμένου να ληφθούν υπόψη επίκαιρα στοιχεία της οικονομικής κατάστασης του εκκαλούντος.

33. Μειοψήφησαν η Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος Βασιλική Ανδρεοπούλου και οι Σύμβουλοι Γεώργιος Βοΐλης, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αικατερίνη Μποκόρου και Βασιλική Πέππα, οι οποίοι διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Μετά την αναίρεση της πληττόμενης απόφασης, η υπόθεση, η οποία δεν χρήζει διερεύνησης κατά το πραγματικό της μέρος, πρέπει να διακρατηθεί και να δικαστεί στην ουσία από την Ολομέλεια (βλ. ad hoc ΕλΣυν Ολ. 599/2021, σκ. 34, 50-51). Τούτο, διότι στην προκειμένη περίπτωση, καίτοι η πληττόμενη απόφαση αναιρέθηκε για έλλειψη νόμιμης βάσης, το Τμήμα στην ελάχισσυνα πρόταση του δικανικού του συλλογισμού παρέθεσε όλα τα κρίσιμα για την εξέταση της ένδικης έφεσης πραγματικά στοιχεία και μόνο κατά την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας παρέλειψε να σταθμίσει το σύνολο των δεδομένων που ανέφερε ως κρίσιμα στη μείζονα πρόταση του δικανικού του συλλογισμού και συμπεριέλαβε ως πραγματικό στην ελάχισσυνα πρότασή του. Ακολούθως, το Δικαστήριο, μετά τη διακράτηση της υπόθεσης και την εξέτασή της στην ουσία, συνεκτιμώντας όλα τα δεδομένα που αναλυτικά εκτίθενται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας, κρίνει ότι πρέπει η έφεση να γίνει εν μέρει δεκτή κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας και η επίμαχη καταλογιστική σε βάρος του εκκαλούντος απόφαση να μεταρρυθμιστεί και να περιοριστεί το καταλογισθέν ποσό σε πενήντα χιλιάδες (50.000,00) ευρώ. Πλην όμως, η γνώμη αυτή δεν κράτησε.

34. Τέλος, μετά την παραδοχή της ένδικης αίτησης, το Δικαστήριο εκτιμώντας τις περιστάσεις κρίνει ότι οι αναιρεσίβλητοι πρέπει να απαλλαγούν από τα δικαστικά έξοδα του αναιρεσείοντος (άρθρο 314 παρ. 3 εδ. β' του ν. 4700/2020, Α' 127).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την από 18 Μαΐου 2022 (ΑΒΔ .../26.5.2022) αίτηση αναίρεσης του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία ...

Αναιρεί την .../2022 απόφαση του Δευτέρου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και αναπέμπει την υπόθεση στον ως άνω Τμήμα προκειμένου να εξεταστεί εκ νέου υπό διαφορετική σύνθεση, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Απαλλάσσει τους αναιρεσίβλητους από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, στις 8 Νοεμβρίου 2023.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 11 Δεκεμβρίου 2024 (βλ. πρακτικό δημοσίευσης με όμοια ημερομηνία).

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ